

Vzácný úkaz: Merkur přejde přes Slunce

Poslední a zároveň i nejzajímavější astronomickou událostí tohoto roku bude pro pozorovatele v České republice přechod planety Merkur přes sluneční disk, k němuž dojde již dnes v odpoledních hodinách. Bohužel, od nás uvidíme pouze necelou první polovinu úkazu. Pak obě tělesa zapadnou za obzor.

Přechod neboli tranzit vzniká tak, že Merkur na své dráze projde přímo mezi Sluncem a Zemí a zakryje tak maličkou část slunečního disku. K tomuto vzájemnému postavení, tedy, že se všechna tři tělesa nacházejí ve vesmíru v podstatě na jedné přímce, však nedochází příliš často. Ve 21. století přejde nejmenší planeta Sluneční soustavy přes Slunce pouze 14krát. Naposledy jsme tento úkaz

z území České republiky sledovali 9. května 2016. A přišťe? Kdyby nám dnes pozorování nevyšlo, například kvůli nepřízní počasí, další příležitost budeme mít až za 13 let, přesně 13. listopadu 2032!

U DALEKOHLEDU. Pozorování přechodu Merkuru přes Slunce v roce 2016. Foto: Miroslav Jedlička

Dnešní přechod začne ve 13:35 hodin, kdy se Merkur na obloze svým okrajem dotkne okraje slunečního kotouče (mluvíme o 1. kontaktu). Při-

bližně o dvě minuty později se už planeta bude na Slunce promítat úplně celá (2. kontakt). Na začátku tranzitu se Slunce s Merkurem budou nacházet jen ve výšce 18° nad ideálním jihozápadním horizontem. Střed úkazu, který nastane v 16:19 hodin, však z Valaška neuvidíme, neboť v té době již budou obě tělesa schovaná pod obzorem.

Na rozdíl od zatmění Slunce Měsícem, které je možné sledovat jen očima, bude k pozorování přechodu nezbytný dalekohled. Merkur totiž se svým úhlovým průměrem pouhých 10" bude na obloze zhruba 190krát menší než Slunce, na jehož tváři bude viditelný jako maličká pohybující se piha.

Vsetínská hvězdárna bude během přechodu zpřístupněna všem zájemcům o jeho sledování.

JAK BEZPEČNĚ POZOROVAT SLUNCE?

Při sledování Slunce během přechodu dbejte na ochranu svého zraku. Při přímém pozorování Slunce dalekohledem hrozí dokonce nebezpečí trvalého poškození očí! Pozorujte proto teleskopem se speciálním slunečním filtrem anebo tzv. projekční metodou, kdy se Slunce pomocí dalekohledu promítne na nějakou rovnou plochu (např. list papíru nebo zed). Nejjistější však bude sledovat úkaz na některé z hvězdáren, kde by měli být na pozorování Slunce dostatečně vybavení.

Pavel Svozil, Hvězdárna Vsetín, Muzeum regionu Valaško